

ЭНСИЭЛИ

• Нам улууһун хаһыата • 1935 сыл алтынньы 5 күнүгэр төрүттэммитэ •

2000 с.
Алтынньы
12
күнэ
чэппиэр
№ 117 (8807)

Баһаарынай сулууспа начальнига Коллашников И.В. иһитиннэрбитинэн ааспыт нэдиэлэ 87 объект, 13 котельнай, 14 элбэх киһи мустар сирэ, 51 чааһынай дьыэ, 9 атын объекттар бэрэбиэркэлэммиттэр, 180 киһи инструктаж ылбыт, 5 эппиэттээх үлэһит, 6 гражданин административнай эппиэтинэскэ тардыллыбыт. 3 объект үлэтэ тохтотуллубут, телевизорунан 2 бизрини оҥоһуллубут. Алтынньы 6 күнүгэр үөрэтии буолбут. Баһаарынай водоемнар бэрэбиэркэлэммиттэр, аҕыһах кэһи баар.

Нам селотун дьаһалтата иһитиннэрбитинэн дөтсөдүгэр астарга бэлэм буолбут. Дьаһалта бу нэдиэлэҕэ сыбаалкаҕа уонна кладбищеҕа үлэ ытыахтаах. Уулуссалары сырдатты мөлтөх, лампалар тийбэттэр, чааһынайдар наһаа уорар буолбуттар. Село иһинэн ДНД сағаламмыт. 8 киһиэхэ бырабыллыбыт дьыэлэрин көтүрүллэригэр бөдөх бэриллибит. Кырдыаҕа балаҕаннарыгар төрилтэтэ суох, элбэх оҕолоох ийэлэри чиэстээһин буолуохтаах.

Нам селотугар баанньыкка пристрой тутулган бүппүт. Сааһырбыт дьон нэдиэлэлэригэр баанньыкка 185 кырдыаҕа бөксө сууммут. Көбөкөнгө газоконденсат таһыллан бүппүт. МУ НУ ЖКХ «Газпромга» 4 мөл. 200 тыһ. солк. иэстээх. Колмогоров аатынан уулуссаҕа олохсуйбут ууну обортохтоохтаахтар.

Модут оскуолата республикатааҕы быыстапкаҕа кыттан үһүс миэстэ ылан компьютерынан наараадалаабыт. Хамааттаҕа оһолу чинчийэр комиссия мунһахтаабыт. Ааспыт нэдиэлэҕэ Нам 1 №-дээх орто оскуолатыгар учуутал маастарыстыбатын үрдэтии сылын түмүктээһин буолбут.

Социальной харалта управлениета «Якутия юбилейная» диэн республикатааҕы быыстапкаҕа «За решение проблем занятости слаборазвитых категорий населения» диэн номинацияҕа кыайылаарынан тахсан анал дипломунан наараадалаабыт. 80-тан үөһэ саастаах кырдыаҕастарга анаан улуспо бородуукта наборун оҥорбут. Сааһырбыт дьон нэдиэлэлэринэн сибэстээтин кырдыаҕастар дьылэригэр материалнай көмө оҥоһуллубут, мероприятие ытыллыбыт. Бу нэдиэлэҕэ социальной харалта управлениета улууска оҕо приютун арыарга үлэлэһиэ. Приютка анаан «Намгаэстрей» МУП диэтин атылаһахтаахтар, онно үс төрилтэ - дьыэ кэргэн комитетта, социальной харалта уонна үлэ министерствота уонна Нам улууһун дьаһалтата кыттыһахтаахтар.

Доруобуйа харыстабылын министерствоттан комиссия тахсан үлэһити оһорор, үлэтин алтынньы 13 күнүгэр түмүктүөхтээх. Сэтинньи 13 күнүгэр Россия доруобуйатын харыстабылын министрэ Р. Шевченко кэлиэхтээх, сүрэххэ операция оҥоһуллуохтаах. Ол операцияҕа Намтан бири киһи суруйтарбыт.

Улуус үрдүнэн 4 оскуола итин аһылыгынан хааччылыбыт диэн санэпиднадзор иһитиннэрдэ. Маны таһынан санэпиднадзор үлэһиттэрин бэрэбиэркэ ыгырар оскуолалар уонна дөтсөдүгэр сани-

тарнай киһиэскэлэрэ суох, астарга бэлэм суох.

Нэһиликтэргэ ветераннар сэбиэттэрин отчуотуур-быбардыыр мунһахтара ытылла тураллар. Сааһырбыт дьон нэдиэлэлэригэр Аркадий Алексеев концертыгар 240 ветеран бөксө сылдыбыт.

Ааспыт нэдиэлэҕэ улуустааҕы хапсаҕай фестивала буолан ааспыт. Манна 9 эрэ хамаанда кыттыбыт, көрөөччүтэ аҕыһах. I миэстэни Партизан нэһилиэгин хамаандата ылан холодильнигынан наараадалаабыт, сүбэлэһин баран бириистэрин дөтсөдүгэр бэлэхтиир буолбуттар. II миэстэни I Хомуустаах хамаандата ылан өгнөөх телевизорунан наараадалаабыт. III миэстэни Нам селотун хамаандата ылбыт, музыкальной киһинэн наараадалаабыт, бу киһи спортоскуолаҕа хаалар буолбут.

Ыччат отделын сэбиэдиссэйэ А.И. Соловьев НПУ студенттарын олохторун дьаһахтарын, үөрэхтэрин билсипит. Призывной комиссияҕа 51 оҕо көрдөрбүтүттэн 6-та эрэ армияҕа сулууспалыгар кыахтаах буолбут. Субуотара Ольга Тартакынова-Сандаара айар кизһэтэ буолбут. Хомойох иһин, көрөөччү олус аҕыһах эбит.

Статотдел отчуоту хомуйуунан дьарыктанар, ол курдук хортупуопу 1225 тонна, оҕуруот аһа 1593 тонна, эт 42 тонна, үүт 778 тонна туттарыллыбыт.

Экономика управлениета 9 ый түмүгүнэн отчуот оҥорор.

Үп управлениета иһитиннэрбитинэн атырдыах ыйдааҕы хамнас хамсаабыт.

Ситэтэ суох дааннайынан нолуок хомуура 9 ый түмүгүнэн - федеральной 135%, республиканскай 100%, олохтоох 110% туолбуттар. Онтон сир нолуога олох кыра.

Даадарга баар 12 квартиралаах дьыэҕэ «Хардыы» төрилтэ үлэһити кэлиэхтээх, дьининэн бу төрилтэ өссө сайын кэлиэхтээх эбит.

Баһылык солбууааччыта М.С. Игнатьева Модут нэһилиэгин кыта билсипит, оҕо реабилитационнай киһинигэр килиэптэрин бэйэлэрэ оҕосто оҥороллор, үөрэнэр оҕолорго үөрэтии төриллибэтэх, ороннорго сабыы суох. Мария Семеновна иһитиннэрбитинэн 2000 үтүө дьыала 50% туолан турар, 10% бүтэргэ чугаһаабыт. Мантан ыла нэһиликтэр хас нэдиэлэ аайы 2000 үтүө дьыалаҕа дааннайдарын биэрэн иһиэхтэра.

Баһылык бастакы солбууааччыта А.А. Бочкарев иһитиннэрбитинэн оттооһун түмүгэ таһаарыллыбыт, 108% туолбут. Бөтүг, Таастаах уонна Хатыг Арыы нэһиликтэргэ үчүгүйдик оттообуттар. Киһи иһитиннэрбитинэн хортупуопу 2500 тонна онтон үүт 1000 тонна туолуохтаахтар. Өссө да 15440 куурусса кэлэрэ күүтүллэр, кууруссаҕа сайаапкалар өссө да кэлэ тураллар.

Гранильной заводка уларытан оҥоруу үлэтэ былааннаар.

Бэлиэтэниэ В. РЫКУНОВА

УЛУУС БАҔЫЛЫГАР КАНДИДАТТАРЫ ТУРУОРОУ

Бдь. алтынньы 7 күнүттэн улууска кандидаттары туруоруу сағаланна. Ол курдук улуустааҕы гимназия 42 быбардааччылаах, Партизан нэһилиэгин 72 быбардааччылаах мунһахтара сокуонунан бөдөһөмүт бастакы күнүгэр улуус баһылыгар кандидаттынан Ядреев Александр Николаевичи бири санаанан туруордулар.

Алтынньы 9 күнүгэр улуустааҕы киһи балыһа коллективын быбардааччылары бэйэлэрин мунһахтарыгар улуус баһылыгы дуоһунаһыгар кандидаттынан билигин улуус баһылыгы э.т. үлэһити сылдыр Ядреев Александр Николаевичи ааттаатылар.

Мунһахтарга тыл эппит быбардааччылар Александр Николаевич үлэҕэ уопутурбутун, республика эйгэтигэр бири биллэр-көстөр салайааччы буолбутун, иннигин да өссө таһаарылаахтык үлэһит кыахтааҕын тоһоҕолоон бэлиэтэтиллэр.

Александр Николаевичи улуус баһылыгар кандидаттынан туруорар уонна өйүүр мунһахтар салғанан бараллар.

САҔА МАҔАҔЫН

Алтынньы 4 күнүгэр Нам киһинигэр М.К. Аммосов болоусатыгар кыра «Арбат» дьыэтигэр Кузьмин А.А. баһылыктаах «Быйан» баһынай хаһаайыстыбатын маҕаһына аһылынна. Маҕаһын үксүн тыа хаһаайыстыбатын бородууксуйатын атыһыттан дьарыктанар былааннаах. Оһон Нам киһинигэр оҕуруот сирэ, хаһаайыстыбата суох олохтоохторго абыраллаах буолсу. Ыраах хапшыста, хортупуопу көрдүү барбакка, чугас чэпчэки сыанаҕа атыһылан дьыэҕэ тиэрдэр да дөһөн.

Дьыэ иһэ уруккута буолбатах, улахан өрөмүөн, сағардыы барбыт. Сырдык, ыраас, сылаас бөҕө. Атыһыттар киһи кэрэхси көрөр эдэр, сэргэх, сайаҕас дьон.

Маҕаһын аанын бастакы үктэбит буоламын сыаналаах бириис ыллым, наадалаах бородууксуйабын атыһылан үөрдүм-көттүм. Хапшысталаҕа чин, ыраас көстүүллээх, сыаната 5 эрэ солкуобай. Морукоуп бири кэм бөдөҕ, ыраас, киһэтэ 10 эрэ солкуобай. Сыаналарын атын маҕаһынна тэһизэтэххэ уратыта тахсан кэлэр.

Намнар, «Быйан» маҕаһыныҕа кэлиҥ, сылдыһыҥ! Или тутуурдаах төһүгү, аан сабыллыбатын, атыһытутуу үксээтин.

Аксиния ПРОТОПОПОВА, бастакы атыһылаааччы

ГОСУДАРСТВЕННОЙ БЫЛААС ОЛОХТООХ БЭРЭСТЭБИТЭЛЛЭЭХ ОРГАНЫН — УЛУУС МУННАҔЫН ДЕПУТАТТАРЫН, УЛУУС БАҔЫЛЫГЫН БЫБАРДАҔЫН

Улуус Мунһаҕын депутаттарыгар уонна улуус Баһылыгы дуоһунаһыгар кандидаттары туруоруу «Российской Федерации граждандарын быбардыыр бырааптарын туһунан сүрүн мэктиэлэһиннэр уонна Россия граждандарын референдумна кыттар бырааптарын туһунан» итиннэ Саха Республикатын «Государственной былаас олохтоох бэрэстэбиитэллээх органдарын уонна олохтоох дьаһалтала баһылыктарын быбардырын туһунан» Сокуоннар баһаһыанналарыгар олоһуран ытыллылар.

Чуолаан Улуус Мунһаҕын депутаттарыгар кандидаттар туһааннаах окурук быбардааччыларынан эбэтэр бэйэни туруоруу (самовыдвижение) бэрээдэгинэн туруолуллаллар. Кандидаттары туруоруу быбардыыр окуруктары тэрийи туһунан хаһаһаҕа иһитиннэри (информация) тахсыбыт күнүттэн ыла төриллэр. Окуруктар Улуус Мунһаҕын төриллэллэр. Киһилэр чэрчилэрин (схемаларын) чопчу чуолкайдан таһаарыллаллар.

Улуус туһааннаах быбардаҕа окуруктарынын схемата «Энсиэли» 07.10.2000 с. №-гэр тахсыбыта.

Иккиһинэн, туруоруулар кандидат бэйэтин сөбүлэһин биэрэр эрэ түбэлтэтигэр (усулуобуйатыгар) туһааннаах окурукка кандидатты туруоруу оҥоһуллар. Онуоха киһи бэйэтин туһунан биографической (дааннайдары) чаччылары биэрэр. Араспаанньата, аата, аҕатын аата, төрөөбүт сыла, ыйа, күнэ, үөрэҕэ, идэтэ, сүрүн үлэтэ эбэтэр сулууспата, үлэһит төрилтэтэ, дьыэ кэргэни туруу, РФ Холуобунай Кодексыгар олоһуран, сууттаммытын-сууттамматаҕын туһунан о. д. а. сибидиэннэлэри биэрэрэ эбэһэтэлинэ.

Маны тэһэ депутатка кандидат киһи депутатскай статуһун кытары сөп түбэспэт үлэҕэ (дуоһунаска) сылдьан, быбарданар түбэлтэтигэр, ол үлэтигэр босхолоһорун туһунан сирэй сайабылыаннаатыгар ыйыахтаах. Туһааннаах сайабылыаннаа кандидатты өйүүр илии баттааһын сағаланарын туһунан иһитиннэри кытары быбар комиссиятыгар ытыллылар.

Усүһүнэн, кандидаттары быбардааччылар холбоһуктарынан, быбардааччылар блоктарынан туруоруу бэрээдэҕэ:

Быбардааччылар холбоһуктара эбэтэр быбардааччылар блоктара биридии мандаттаах быбардыыр окуруктарга бэйэлэрин биридии кандидаттарын туруорар бырааптаахтар. Киһилэр кандидаттынан бэйэлэрин общественнай холбоһуктарыгар турбат киһини эмиэ туруоруохтары сөп.

Быбардааччылар холбоһуктара — общественнай-политическай

хамсааһын быһытынан Сокуон ирдэбилинен регистрацияны барбыт буолуохтаахтар.

Киһилэр кандидаттары бэйэлэрин сьезтеринэн, конференцияларынан, мунһахтарынан кистэлэн куоластааһын бэрээдэгинэн туруораллар уонна сиппит-хоппут докумуоннары (туруоруу боротокуолун, кандидат туһунан сибидиэннэлэри, кандидат баллотировкаларга сөбүлэһин биэрэрин туһунан сайабылыаннаатын кытары) туһааннаах окурук комиссиятыгар бэйэлэрин боломуочунайдарынан тиксэрэллэр.

Кирибит докумуоннарга олоһуран, быбар комиссията 3 хонук иһинэн кандидатты регистрациялырын туһунан, оттон аккаастыыр түбэлтэтигэр, ол төрүөттэрин туһунан быһаарар. Мөккүөр суутунан быһаарыллар.

Быбардааччылар холбоһуктарынын бэрэстэбиитэллэрэ кандидаты туруоруу туһунан ирдэниллэр докумуоннар территориянай быбар комиссиятыгар түһэриллэр.

Кандидаттары өйөөн, илии баттааһыннары хомуйуу. Бу үлэ туһааннаах быбар комиссиятыгар кандидаты туруоруу туһунан сүрүгүнэн биллэри уонна ирдэниллэр докумуоннары туттары эрэ кэһини сағаланар.

Или баттааһын ахсаана кандидаты регистрациялырга туһааннаах окурук быбардааччыларын уопсай ахсаанын 2 (икки) бырыһыаннарыгар тэһизэһиэхтээх, оттон аһара барыта ити ахсаантан, о. э. ирдэниллэр ахсаантан 15 (уон биэс) бырыһыантан ордуо суохтаах.

Или баттааһын листэрэ анал форманан толоруллаллар уонна кытаанахтык тутуһуллаллар.

Туһааннаах кандидаты өйөөн, быбардааччы бири эрэ төгүл илии баттыыр, аатын-суолун, атын да ирдэниллэрин толору тутуһан туран, бэйэтэ толорор.

Өскөтүн кандидат сууттаммыт мизэрэтэ сита уһулла илик буоллаҕына, илии баттааһын лийиһигэр ол туһунан РФ ХК ханьык ыстатыатынан сууттаммытын туһунан ыйылылар.

Или баттааһыны сокуоннай саастаах, толору бырааптаах Саха Республикатын гражданина тэрийэн ытыһан сөп.

Или баттааһыны хас биридии лиийин туһааннаах быбардааччылар холбоһуктарынын боломуочуылаах бэрэстэбиитэлэ биэрэгэтэн (заверяет) илии баттыыр. Онуоха ирдэниллэр дааннайдар чуолкайдик киллэриллэллэрэ булгуччулаах.

Көтүмэхтик толоруллубут, итэҕэс, чуолкайа суох дааннайдардаах илии баттааһын листэригэр кирибит өйөбүллэр (подписи) ааҕылыбаттар.

Или баттааһыны хомуйууга бас билиилэриттэн тутулууга суох

предприятиялар, төрилтэлэр, учреждениелар дьаһалтала (администрациялар) кытталара көнүлүлэммит, күһэйи, көбүлээһин эмиэ көнүлүлэммит.

Или баттааһын оһорор сиринэн, үлэ, үөрэх миэстэлэринэн эбэтэр быбар иннинээҕи мероприятиялар кэмнэригэр барара көнүлүлэнэр.

Оттон хамнас ылар кэмнэ эбэтэр ол сиргэ илии баттатыы буоллар.

Бу үөһэ этилибит ирдэбиллэри кэһи хомуллубут илии баттааһыннары быбар комиссиятынан аахсыбат буолууга тириэрдиз сөп. Кандидаттары туруоруу мунһаҕын ытыты бэрээдэҕэ

Кандидаты туруоруу быбардааччылар оһорор, үлэһит, үөрэнэр миэстэлэринэн мунһахтарга барыан сөп.

Мунһах буолуон иннинэ мунһаҕы тэрийээччлэр мунһах кыттылаахтары араспаанналарынан, ааттары тэһэ төрөөбүт сыллары (18 саастаахтары ыйдарын, күһэрин), төрөөбүт сирдэрин уонна паспордарын (эбэтэр ону солбууар атын докумуоннарын) бэлиэтээн туран регистрациялыллар.

— Мунһах боротокуолгар ыйылыахтаах — мунһах регистрацияламмыт кыттылаахтары ахсаана.

— Туруоруу уонна дьүүлэһи хаамыта.

— Туруорууну өйөөн, куоластааһын түмүгэ.

Боротокуолга мунһах председателэ уонна секретара илии баттылылар.

Куоластааһын о. э. быбар буолуон 30 күн иннинэ туһааннаах территориянай быбар комиссиятыгар маньык докумуоннар түһэриллэллэр:

— Кандидаты туруоруу туһунан боротокуол

— Мунһах кыттылаахтарынын регистрациялааһын реестрэ.

— Кандидат туһааннаах окурукка баллотировкаларга сөбүлэһин биэрэрин туһунан сайабылыаннаата.

— Киһи депутатскай статуһу кытары сөп түбэспэт олохтоох дьаһалта баһылыгы дуоһунаһыттан аккаастанар мэктиэлээһинэ.

Быбар комиссията ити докумуоннары кандидаты туруоруу көбүлээччилэригэр ыйытытын туһунан ыспырапка биэрэр.

Кандидаты туруоруу боротокуолун 2-с экзэмпляра быбардааччылар мунһахтарынын тэрийээччилэргэ хаалар.

Николай БАИШЕВ, Улуус Мунһаҕын председатели солбууааччы, быбардааччы ытытыга сүрүннүүр бөлөх салайааччыта.

КЭРЭБЭ, СОНУННА ТАРДЫНАР

Күннэтэ көрөр дьоммут

техүөрэхтээһинин үтүөлээх маастара, ССРС профтехүөрэхтээһинин туйгуна Т. Т. Сметанина, тегүлэһит, тыыл, үлэ ветерана вахтер Ф. С. Шапошникова, үлэ ветераннара уопсай дьык комедана Е. С. Кошкина, Саха АССР Үрдүкү Сэбиэтин Президиумун Бочуотунай грамотатынан наараадалааммыт библиотекарь Е. А. Соловьева, «Аварията уонна энкилэ суох үлэтин иһин» знактаах суоппардар А. А. Больницкай, Н. Д. Соловьев о. д. а.

Кинилэр ортолоругар Варвара Наумовна Сивцева баар дьоруун, сатабылын ууран, уһун кэмгэ училище туттаах үлэһитинэн сылдыбыта, 1970 с. комеданынан, кэлин директору хаһаайыстыбаннай часаска солбуйааччынан 1984 с. диэри үлэлээбитэ. Бу сылларга 4 илиинэн оттуллар котельнайдары тонгорбокко сыралаһан, оттуллар чохторун, кочегардарын дьаһайы, үөрэнэр корпусулар, уопсай дьылэр хомулдуулар, өрөмүөннэрэ, училище остолубуойугар, үлэһиттэргэ анаан, 1200 кубометрга тийэс кыстык маһы бэлэмнээһингэ субуотунуулары тэрийии, уо. д. а. үлэлэр бу барыта элбэх сыраны, эппиэтини эрийэллэрэ.

Түбүктээх үлэтин таһынан училище оҕолорун, олохтоохтору хаһан, драмкуруһуогу салайан, үлэлэспитэ. Айымньылаах үлэтин саралааһына: Суорун Омоллоон «Сайсары» драматын туруоран, Сайсары оруолун бэйэтэ толорбута, Т. Сметанин «Лоокуут уонна Ньургунун», С. Ефремов «Иниби» драмаларын, «Ньургун Боотур» операттан быһа тардыһы о. д. а. элбэх айымньылары ситиһилээхтик туруоран, көрөөччүлэри

үөрдүбүтэ, уус-уран самодеятельность лауреатын аатын ылан, элбэх ахсааннаах дипломнар хаһаайынара.

1984 — 1990 сс. Сельхозхимия тэрилтэтигэр ысқылаат сэбиэдистэйинэн үлэлиир сылларыгар коллективин көмөгүнэн Иван Гоголев «Аал уот» драматын туруоран, улууска 1-кы миэстэни ылбыттара. Уус-Алданынан, Нам улуунун бары нэһиликтэригэр гастролунан сылдьан, элбэх көрөөччү махталын ылбыттара. 1991 — 1998 сс. училищетыгар төһөн кэлэн, кылдапсыгынан үлэлээбитэ.

Сөбүлүүр дьарыгын бырахапка, училище үөрэнээччилэрин күүһүнэн И. Гоголев «Наара суох» комедиятын, группаларынан күрэхтэһиилээх концерттарга сахалыы тойугу, хомуу, оһуохай тылып этэргэ үөрэтээччинэн, сүбэһитинэн үөрэ-көтө кыттыбыта. Күн бүгүнүгэр диэри саха фольклорун, өбүгэлэр үтүө үгэстэрин эдэр ычакка утумнаахтык пропагандалыыр, Варвара Наумовна Нам улуунун культурнай-сырдатар олоһор дьонун кылааты киллэрибит киһи. Ол туоһунта элбэх грамоталар, өйдөбүннүк бэлэхтэр, бэлиэ значоктар кичэллээхтик сааһыллан, уурулла сыдыаллар.

Элбэхтэн аһыах холобур: 1997 с. М. К. Аммосов төрөөбүтэ 100 сылыгар юбилейнай оһуохай күрээбэр «Иэйиэхситтээх этээччи» аатын ылан, «Тойон бириис» хаһаайына ньирийинэн бириэмийэлэммитэ, С. Зверев — Кыыл Уола 100 сааһыгар улуустаагы тойуксуттар конкурстарыгар миэстэлэспитэ, Герой Попов туһунан ырыаны хомуска таһааран, «Энсиэли хочотун оһуохайын күрээбэр» — Ыһыах — 2000

с. «Түһүлгэлээх этээччи» аатын ылан, дипломант.

Варвара Наумовна спорт биир көрүгүнэн — саахыматынан 1970 сылтан үлүһүйэн дьарыктанар. Республика, улуус дуоскаларыгар үчүгэйдик оонньоон, 1-кы миэстэни ылан, астыммыт түгөннэрэ элбэхтэр.

Кини кэрэбэ, сонунна тардыһар санаата хаһан да уостубат, бэйэтэ уустаан-ураннаан тикпит сахалыы сиздэрэй таһаһа-саба, астаабыт минньигэс саламаата, алаадыта, кымыһа хас ыһыах түһүлгэтин өрүү кизгэтэллэр.

Саха дьахтарын ыарахан олоһун көрсөн, эдэр сааһыгар күргэнэ быстах ыарыыттан күн сириттэн баран, 6 оҕолоох соҕотох хаалан, санаатын түһэрбэккэ, хорсун үлэтинэн, дьонго эйэрсэ сыһыанынан алта уолу атаһтарыг туруоран, ыал, дьон оҕордо. Оҕолоро бары төһүү үлэһиттэр, ыһир-бааччы олоһолор. Улахан уол Василий — Суотту профтехучилищетыгар маастар. Валентин уонна Наум — бааһынай хаһаайыстыбалаахтар. Кеша — туттааччы. Афоня — алмаһы кырылыгыр завод үлэһитэ. Максим — «Быйан» АОБухгалтера.

Билигин Варвара Наумовна бочуоттаах сынныаланна уолаттара махтааларын бэлиэтэ — тутан биэрбит сырдык, мааны дьыитигэр олоһор, хаһаайыстыбатын көрөр, оҕурут астарын, сибэкки үүннэрэр, сиэннэрин бүүбэйдһэр.

Ытыктабыллаах Варвара Наумовна, биһиги, орто, эдэр көлүөнэ дьон, Эн үлэһитин эр мунурдаммакка, улуунун, үлэлээбит тэрилтэн араас өрүттээх экономическай, политическай, культурнай, спортивнай олоһор актыыбынайдык кыттарын өйдүүбүт, ытыктыбыт, холобур оҕостобут.

Эйигин Россия профтехүөрэхтээһинин 60 сыллаах юбилейынан, Аан дойдун үрдүнэн бэлиэтэнэр Сааһырыт Дьон күннэринэн ис сүрөхтөн эҕэрдэлиибит. Дьоллоох буол, уһун үйэлэн.

Анна ДАНИЛОВА,
Граф Бизрэгэ.

Штаб мунһаҕа

МЧС КӨЛӨППӨНӨ ХОМУЙАР

Штаб учуораттаах мунһаҕар ИДьУО начальнигы солбуйааччы Эверстов С.И. иһитинэрбитинэн аастыт нэдиэлэҕэ постарга 2238 транспорт бэрэбиэркэлэммит, 84 административнай бэрээдэги кэһии бэлиэтэммит, 4 итирик туруктаах суоптар тутулуубут, 13 суоптар сэрэтии ылбыт. 34 саа былдыаммыт, онтон 5-һэ нарэстаах. 1 №-дээх постка 1603 транспорт бэрэбиэркэлэммит, 10 суоптарга административнай боротокуол толоруллубут, 5 саа былдыаммыт, 6 суоптар сэрэтии ылбыт. I Хомуустаах олохтооһу Аргунова С.И. сүөһүтүн миэроавтобуһунан сылдыар дьон түһэри көтөн баран куопшуттары туһуттар. Бу постка ЖКХ, «Айан» АО, Хатырык дьаһалтата үчүгэй кыттыкыны ылбыттэр. Оттон 2 №-дээх постка дьуһуурустуба турута быстар малтөх, аастыт нэдиэлэҕэ Молдун эрэ тахсыбыт. Милиция сотрудниктара Көбөкөҥгө, Фрунзегэ, Арбылҥа сылдьан бэрэбиэркэлээбиттэр. Ол түмүгэр 36 боротокуол толоруллубут, 22 саа былдыаммыт, 8 киһи сэрэтиллибит. Соҕуруу нэһиликтэргэ - Хамааттарга, I Хомуустаахха, Партизанга, Уедэйгэ рейдэ түмүгэр 14 административнай боротокуол толоруллубут, 7 саа былдыаммыт, 11 киһи сэрэтиллибит. МЧС дьон суруктаах массыыланан 4 киһи сылдыан (онтон 2-тэ сокуоннай саастарын туола иликтэр) 2 киһе көлөппүнэ хомуйан тутулуубуттар. «Шит» операция бириэмэтигэр 56 саа (онтон 20-тэ нарэстаах) былдыаммыт. Мунһах түмүгэр манньк быһаарылар ылыһынылар:

1. Постарга дьуһуурустубаны сэттинэ 1 күнүгэр диэри уһатарга.
2. Күүһүрдүлүбүт дьуһуурустуба графикын бигэрээтэргэ.
3. Нэһиликтэр баһылыктарыгар дьуһуурустуба тахсыһы контуруоллууларыгар.
4. ИДьУО начальнигы солбуйааччы Эверстов С.И. тыа хаһаайыстыбатын управлениетыгар дьуһуурустубаттан куотунар бааһынай хаһаайыстыбалар испиһектэрин түһэрэригэр.
5. Постарга дьуһуурустубалааччылар кинилэри солбуйааччыларга поһу илии баттан туттарыахтаахтар.
6. Рейдэҕэ милиция уонна ГИБДД общественнай инспектордарын күүстэрин туһанарга.

В. РЫКУНОВА

БЭЙЭЛЭРИН ХААЧЧЫММЫТ ГРАЖДАННАР ГОСУДАРСТВОҒА БАРЫСТААХТАР

Анатолий СКРЫБЫКИН, СР кыра предпринимательствоҕа уонна дьарыктаах буолууга министр ин э. т.

ственнай контуруоллуур органнарынан, учреждениеларынан, предприятиеларынан, тэрилтэлэринэн хомууру ылыы сокуоннаһыгар бэрэбиэркэни ытта. Предпринимателлэр бэйэлэрин бырааптарын иһин туруулаһына эрэллээх буолуохтаахтар, чизинэйэ суох чиновниктар айбардааһыннарын кытта эйэлэһиэ суохтаахтар. Биһиги кинилэргэ контуруоллуур органнар бэрэбиэркэлэрин учуоттуур кинигэни бэйэлэрин үлэлэригэр туһаналларыгар сүбэлибит: ити сокуоннаа суох бэрэбиэркэлэртэн уонна государственнай структуралар өтүүлэриттэн бэйэ болумуочуйатын ордук-хоһу туттууларыттан көмүскэнигэ ордук көдүүстээх форма.

Предпринимателлэр тус бэйэлэрин туһугар эрэ кыһаналлар дьон тутта санааны төрдүтэн эһиэхэ наада. Кыра бизнес эйгэтигэр хаачыстыбаннай уларыйылар таһыстылар. Билигин предпринимателлэр бэйэлэрин харчыларын уһун бодьохтоох производствота угаллар, ол кинилэртэн профессиональнай билиилэри, кадрдары кытта үлэҕэ үөрүйэхтэри уо. д. а. эрийэр. Билигин финансовой, налоговой дьисциплиинэ төрүттэрин билбэккэ эрэ, оннооһор дьык кэргэн экономика тынан дьарыктанар табыллыбат.

Общественнай өйгө-санааҕа чааһынай предпринимателлэр бэйэлэригэр да, обществоҕа да үлэлээбэт буолуохтарын сатамат дьон санаа бигэти олохсуйуох тустаах. Бастатан, кинилэр нолуугу төлүүллэр. Иккиннин, үлэ миэстэтин арыяллар, дьонго хамнас төлүүллэр, онон олоһорго усулуобуйаны хааччыйаллар. Усунун, бордууксуйаны онорон таһааран,

нэһилиэнньэҕэ наадалаах өгөлөрү онорон, бэйэлэрин регионнары экономическай сайдытыгар дьиннээхтик кытталлар. Төрдүнүнэн, кинилэр манна олоһолор, культура таһыма үрдүүрүгэр, куоракка, бөһүөлккэ уонна тыа сиритгэр дьон олоһоругар куттал суох буолууга хааччылларгыр тус бэйэлэрэ интэрисстээхтэр. Ситиһилээх дьыалабыай дьоннор төһөнөн элбииллэр да, обществоҕа бары өттүнэн барыстаах. Государство таһымыгар итинник өйдөбүл баар, оттон дьыбэ-уокка итинник өйдөбүл өссө да уустуктардаах.

Ахсынньыга республика предпринимательствонун съезтэре ытыллар. Онуоха республикаҕа кыра предпринимательствонун өйөөһүнгэ уонна дьарыктаах буолууну сайыннарыыга Програма хайдах толорулларын туһунан көптөһө барыаҕа. Програма үлэлиир дьон этэр кыахтаахпыт, киниэхэ сөп түбэһиннэрэн, бэйэтин дьыалатынан дьарыктанарга быһаарыммыттар государственноттан дьиннээх өйбүдү ыдаллар.

КИМ ХАЙДАХ ДЬААНАРЫЙ

«Эллэйаада» финансовой-агро-промышленнай компания 100-тэн тахса уолаттары уонна кыргыттары үлэҕэ ылла. Хаҥалас улуунугар эмиз итичэ киһи сезоннай үлэлэргэ тардылынна. Итини таһынан улуус элбэх олохтоохтору, санаа иделэри баһылаан, бу фирма аһыс предприятиеларыгар үлэлиллэр. Кинилэр олохтоох онорон таһаарааччылартан тыа хаһаайыстыбаннай бордууксуйаны атылаһынан, ону переработкалаһынынан (астааһынынан), автотранспортнай, пассажирскай

тиэйэр-таһар үлэһэн, тутуу маһын бэлэмнээһининэн, таһаһы тигиһинэн уонна оннооһор туризмынан дьарыктаналлар. Ол түмүгэр аһыах идэтибит маһаһынар аһылыннылар. Бу барыларыгар барыстаах, тыа хаһаайыстыбаннай бордууксуйаны онорооччуларга ордук, фирмалар бордууксуйаны астыылар, батараллар, ГСМ-ы булууну бэйэлэригэр ылынылар.

Үөһэ Бүлүү улуунун салалтата племенной сүөһү уонна көтөр иитиитин сайыннарыыга көмөлөһөр. Бааһынай хаһаайыстыбаларга да, чааһынай предпринимателлэргэ да уонна бадалахтарга барыларыгар үлэ көстөр. Саскыттан уонна сайын садаланыаһыттан дьыаланан дьарыктаныан бараалахтарга 375 боросуонак, 20000 хаас, 4000 чоппууска атыланна. Бу дьонго государство өттүттэн дьонуннаах өйбүл. Улуус 3000 ыаллара улуус урай муостааһын 80-тан тахса бырыһыанын итэн туруораллар. Улуус салалтата ремесленническы, кустарнай производствонун, дьыбэ үлэлээһини өйүүр. Кинилэр оһоһуктары батарыттан кирибит харчы төрөөбүт улууста сайдытыгар хаалар, дьиннээхтик көмөлөһөр. Улуус элбэх табаардары тизийн адаларга буолбакка, миэстэтигэр онорон таһаарарга интэрисстээх, ол бары өттүнэн барыстаах. Оннооһор ороонньуурун. Габышевтар дьык кэргэттэрэ дьиктилээхэй сымнаҕас оонньуурдары онорор, куорат атаах олохтооһор да атылаһаспакка барыан сатамат.

СР нэһилиэнньэтин үлэҕэ уонна социальнай көмүскэлгэ Мини-

стерствотын нэһилиэнньэ дьарыктаах буолуутун Департаменын дааннайынан сымчач аастыт сылга нэһилиэнньэ дьарыктаах буолуутун сулууспаһын органнарыгар үлэ бопһуруостарыгар 38000 киһи көрдөһүү киллэрдэ. Улуустардаагы дьарыктаах буолуу киһинэрэ 25,7 тыһыынчаттан тахса киһини үлэҕэ ыллардылар, 3,4 тыһыынча киһини профессиональнай үөрэхтээһингэ ыттылар.

Көккэ улуустарга үлэ рыногар олус ыарахан балаһыанньа үөскэтэ: бадалаах наадыһыны уонунан, сүүһүнэн төгүл сабырыар. Ньурба улуунугар биер вакансияҕа үлэһит бадалахтартан ортоһунан 479 көрдөһүү кириэр, Уус-Алдаһа 166, Чурапчыга 48, Орто Халымаҕа 45.

Туохтан да чаһыбат чааһынай предпринимателлэр билигин ирдэбиллэргэ эппиэттир табаардары уонна өгөлөрү онороллоругар, сабыс сана технологияларга бэйэлэрин харчыларын уган туран, хайы-наһа үчүгэй түмүктэри ситиһэллэр. Холобур, НАМ УЛУУ-ҮУГАР «Нам» финансовой-агро-промышленнай компания саҕа бырайыактары ситиһилээхтик олоххо киллэрэр. Кини Дьоксуускай куоракка хамаарык батарылар газированнай ууну оноруунан дьарыктанар. Хамаартаах селотугар фирма овощехранилищени уонна оҕуруот аһын уонна хортуоппуйу хатарар сыагы тутууну былаанныыр, итилер арктическай улуустарга олус наадалар. Ыһыһыр сыах бизнес-былаана ырытыллан онгоһуллар, ону сэргэ сыахха балыгы поставкалааһына дуоһабардар түһэриллээлэр. Эссе фирма неби переработкалаһына кыра заводу тутар уонна туристическай фирманы тэрийэр харчытары үөрэтэр.

«Предприниматель» вестник
«ЧААҤНАЙ ДЬЫЛА»
сыһыарытыттан бачээксэ
А. ВАСИЛЬЕВ бэлэмнэтэ.

Чааһынай тэриллиилэр син биер государственнай курдук бырааптаахтар дьон государственнотан бастакынан билинэ уонна бэйэ дьыалатынан дьарыктанарга быһаарыммыттары өйүүргэ дьиннээх миэрэлэри ылар. Маньаха биһиги министерствобут финансовай-кредитнай политика эрэ буолбакка, предпринимателлэри үөрэти туһунан, ону биһиги республика улуустарыгар уонна куораттарыгар олоххо киллэрэбит, кыра предпринимательствонун информационнай өйөөһүнгэ үөскэтиллэр систиэмэ эмиз онно анаар.

Биһиги министерствобут кредиттээһинин быһаччы дьарыктаммыт. Экспертэй сэбиэт тэрилинэ, онуоха министерство, кыра предпринимательствонун өйөөһүн республиканскай Фонда тын, социальнай өйбүл Министерствотын дьарыктаах буолууга Департаменын бэрэстэбиитэллэрэ, ону тэнэ кыра бизнескэ быһаччы кыттааччылар кириэспэллэр. Кини быһаарытыгар сөп түбэһиннэрэн, предпринимателлэр бизнес-былааннарын кредиттээһин, ону тэнэ бэрэлибит средстволары сыалыгар туһаныы, СР кыра предпринимательствонун өйөөһүнгэ Фонда тынан кредити кэмизгэр төһөнүү контуруолланар.

Быйыл экспертэй сэбиэккэ 70 бизнес-бырайыак көрүлүнэ. Кинилэртэн 53-тэрин үбүлээһин туһунан быһаарыы ылылынна, уопсай суумата 12920 тыһыынча солкуобай. Государство дьиннээх көмөтө предпринимателлэргэ бу сылга 415 санаа үлэлиир миэстэни хааччыйалларыгар кыагы биэрдэ. Аһы өссө 400 бизнес-бырайыак көрүллүөхтээх. Экспертэй сэбиэт ханньк баһарар бырайыак дьылбатын быһаарарыгар бастатан туран, бырайыак экономическай барсын, кредитинэй ресурсалары предпринимателлэр кэмизгэр төһөнөрөр кыахтарын, ону тэнэ кыра бизнес бэрэстэбиитэллэрэ онорон таһаарар табаардарыгар, астарыгар-үөллэригэр, онорор өгөлөрүгэр республика наадыһытын учуоттуур.

Биһиги министерствобут көрдөһүтүнэн республика прокуратурата соторутааһыта төлөбүрдээх өгөлөр, государ-

Улуу Кыайы 55 сыла

ЭЛЛЭЙДИН БИИРГЭ СЫЛДЫБЫПТЫ

Саха улуу поэттарыттан биридэстэрэ Серафим Романович Кулачиковы — Эллэй кытта 1942 сыл күһүн балтаара ый кэрингэ Кыһыл Армияҕа Челябинскай куорат таһыгар бииргэ сылдыбыптытын кылгастык, кини сырдык кэриэһигэр анаан, ахтан кэпсэхпин сөп эбит дии санаатым.

Кини курдук улуу киһини кытта ити кэинэ бииргэ да сылдыбытым, көрсүбүтүм да суох.

Серафим Романович биһиги иннибитигэр дуу, кэннибитигэр дуу туспа барбыт этэ. Балаҕан ыйыгар биһиги ротабытыгар биирдэ баар буолбута. Син рядовой боростуой саллаат. Сахалар бары да маннаабы сымары аһылыктытын суохтаан, анараа саллаат аһылыгы астыммат эгитит, ыраар-быстар да элбэх этэ. Кини орто, кыра соҕус, лэс курдук, киэн харахтаах, хара бараан киһи. Түөрт уонуттан лаппа ордук саастааҕа, мөлтөх соҕус доруобуйалаах этэ быһыта. Армияҕа тылланан бардаҕа, саһан-албаһыран сылдыбатах киһи, суруйааччыга броня да бизэрэллэрэ эбитэ буолуо.

Ротаҕа уопсай биир занятиё үксүгэр миигин кытта хаамсар. Оо, Челябинскай буора олус салыннарыбыта, ардахтаах кэмгэ бачынкаларбытыгар олох соҕоох курдук сыстара, биирдии бачынкабыт арааһа хастыы да киилэ, ону дэ ыйаабыт суох. Ол үрдүгэр «шире шаг, бегом» диин хамаанда, ырыган, сэниэтэ суох дьонго ынырык суол. Хайдах сатаан тыыннаах сылдыбыптытын билигин да бэркиһибин.

Серафим Романович — тылбаасчыт, бастаан бардакыт утаата сахалар элбэх эгитит. Армияттан күрээбит араас омук дьонун тутан аҕалалара. Бүтүн батальону түөрт мункутун стройдотан, биригэбэрдэрин аҕалалара. Байыаннай Верховнай Сууттар, сүрдээх бөдөҥ генералларга тийэ командирдар кэллэлэрэ, олоҕо ортолоругар биһиги Эллэйбит туоталлан турарын билигин да өйдүүбү. Тылбаастаан саҕарар саҕата чуолкай, чуордук чоргутан иһиллэрэ. Атын омуктарга тылбаасчыт тылбаастаабытын олох көрбөтөбүм.

Серафим Романович биһиги кытта ыйтан эрэ ордук сылдыбыта. Арай биирдэ: «Эллэй рота политругун солбуйааччы буолбут үһү» диир. Дэ хата форма эгин кэттэргэ дии санаабытым, сүргэм балай эмэ көтөбүллүбүтэ, билигин санаатахха. Эбиэккэ түргэнник аһыыр киһи аһыах мүнүүтэни сынньанар, ол бириэмэҕэ рота штабыгар баран,

Эллэйи көрүүх санаам кэллэ. Биһиги хордоҕой, уһун синнигэс үрдүк кырдал быарыгар землянкалаах эгитит, хаҥас диэки ротабыт штаба баара, сүүһү кыйбат миэтэрэ. Ол кырдал соҕус сир кураанга киһи сүүрдэҕинэ, атаҕын тыаһа тибигирэйэн иһиллэр (манна да син оннук быһыылаах). Сүүрэн тибигирэйэн тийиһибэр штаб-землянка аана аһарас, өгөс гыныбар Эллэй командирдары кытта остуолга кэккэлэһэ олоҕоллор, күр бэйэтэ кубулуйбатах, саҥа форма кэппэтэх, арааһа эбиэттииллэр. Аһыах тылы син баллыгырастым быһыылаах, билигин умнан кэбиспиппин, төттөрү ыстанным, мөүллүбэтэхпэр баһыыба.

Кини аһыахтык, наадатын эрэ саҕарара. Ол сатаан саҕарбатыттан буолбатах, улахан санааҕа сылдыбар эбит, бука өйдүүр элбэх буолуо. Аһыах хонон баран, «фронига тылланан барбыт» диэбиттэрэ. Кэлин манна кэлэн, сэрйиттэн төннөн кэлбитин истибитим, араанньы эгин буолбутун туһунан тугу да билбэппин. Арай кини суруйууларыттан билигин өйдүүрүм эрэ икки күппүлүөт хоһоон:

**Тууйар туман тымныга
Тонгон тохтоон хаалбатах,
Сааһын салан самыырга
Илийэн эспэт буолбатах,
Бэркэ таптыр бибээккэм,
Бизэтэ эстэр бинтиэккэм,
Бизэрэ кыыска ирэнгин
Миигин умноон диэхтээмэ.**

Бу хоһоон хас да күппүлүөттээҕэ, атыттарын дэлби умнутаалаан кэбиспиппин. Серафим Романович кытта бииргэ сылдыбарбар барытым өйдүүрүм. Мин бараата дьонно билигин да бу хоһоону өйдүүллэр. Кини гражданскай сэрйигэ сылдыбыт киһи да буолан, дьынгинэх ис сүрүөттэн суруйдаҕа.

Эдэр эрдэхпинэ син дьону кытта элбэхтик сылдыгыталаабыт киһибин, ол армияҕа даҕаны, туох кистэлэй, урут анараа соҕус дойдуга даҕаны уонна хоту оройуоннарга бултуу даҕаны, онно барытыгар боростуой дьон Серафим Романовичи убаастаан үчүгэйдик саныылларын билбитим. Онон кини оҕолоро, ыччаттара дьоллоох-соҕулаах дьон буоллуннар диир, аҕаларын, эһэлэрий ахтыбычча, алгыспын этэн турар, бу кылгас ахтыбын бүтэрбим.

**Кинини кытта бииргэ
сылдыбыт, билигин сэрйи
инбэлиитэ Е. С. БУГАЕВ.**

САХА СИРИТТЭН БАСТАКЫ ССРС МИЛИЦИЯТЫН ҮТҮӨЛЭЭХ УЧАСТКОВАЙ ИНСПЕКТОРА

2000 сыл үтүс дьонго бэрт кэрэ, уһун кэмнэргэ өйдүү-саныы сылдыбар түгэниэри аҕалла. Дьикти сайын уонна күһүн кэлэн ааста. Улэһит дьонго кураан сайына, баай-дуол көмүс күһүнэ. Сайын туһунан аһынаахха, буорга түспүт барыта быһаҕынан алыһна, кэрэтэ хойукка диэри чугаарда, хараҥаччылар барыахтаах кэмнэригэр барбакка, күөх далай халлаанга хатыыскалы көттүлэр. Улэни-хамнаһы мэнэйдиир ардактар оттоһуну да, хомуур улэтин да атахтаатылар. Току-току ньээм хойукка дылы араҕас сибэккинэн абылаата. Дөлүһүн аһыахтык үүннэ эрээри кэрэ сибэккинэн хойукка диэри сөхтөрдө.

Балаҕан ыйын 30 күнүгэр — Ичйээнэп таҕара күн сир тонгохтоох, эһэкээн оронньор арҕар кыриэхтээх этэ. Онтубут ханна баарый, алтынны 10 күнүгэр дылы сир кыраса 10 см эрэ бөһүйдэ.

Оттон төгүрүк сылларга төрөбүттэргэ үбүлүөйдэри, көмүс сыбаайбалары, саҥа ыал буолааччыларга бу сыл саламааттаах алаадыны, кыһыннар кымыһы о. д. а. үөрүүлээх күннэри бэлэхтээтэ.

1968 с. биһиги улууспутугар эдэр ыаллар кэлэн, үлэ-хамнас үөһүгэр эрчимнээхтик кыттыбытара. Геннадий Петрович спортсэбиэт председателинэн, Людмила Павловна үөрэх оройуоннааҕы салаатын систиэмэтигэр, общественнай олоххо актыыбынайдык кыттыбытара.

Геннадий Петрович 1940 с. алтынныга Хаҥалас улуһун Нөөрүктээйи нэһилигэр колхозтаах дьиз кэргэнигэр төрдүс оронун күн сириин көрбүтэ, бу күннэргэ 60 сааһын туолар.

Оро эрдэһиттэн колхоз үлэтигэр буһан-хатан, бэйэтин кыанар уол оҕо улааппыта. Покровскайга уон кылааһы бүтэрбитэ. Оскуолаҕа көнүл туһунан утумнаахтык дьарыктанан, улуһугар чемпион аатын тийэ ылбыта. Оскуоланы бүтэрбитин кэинэ каменщиктаабыта, улуһугар спортсэбиэт салайааччытынан үлэтин саҕалаабыта.

1961 с. ытык иһин толору Советскай Армия кэжкэтигэр ыҥырыллыбыта уонна Тихэй акыйаан Муоратаары Байыаннай базагыгар, Владивосток куоракка, 51-с подводнай үөрэнэр этэрээккэ сулуспалаабыта. Манна гидроакустик идэтигэр үөрэммитэ.

1962 с. Ленинградка подводнай лодканы перегоннуур этэрээккэ кыттар чизекс тиксэн, Россия улуу куоратыгар тийбитэ. Подлодканы

толору бэрэбиэркэлээн, Баренцово муораҕа 300 м диригнэ боруоба ытытыспыта уонна Хотугу Муустаах Байгальынан Камчаткаҕа аҕал-быттара. Бу уһун айаны үтүө суобастаахтык ыһыгыттарын, хорсунхоодуот быһыыны көрдөрбүттэрин иһин командование аатыттан махтал ылбыта.

Армияҕа доруобай саха уола тустуунан дьаныардаахтык дьарыктаммыта, ону таһынан самбонан, классическай тустуунан үлүһүйбүтэ, Камчатскай уобаласка 1963 — 1964 сс. чемпион үрдүк аатын сүкпүтэ.

Аҕа дойдутугар ытык иһин төлөөн, дойдутугар кэлэн, Покровскайга комсомол оройуоннааҕы комитетыгар үлэлээн, ыччаты кытта ыга сибээстэһэр.

Ити сыл Тааттаҕа «Урожай» уопастыба сэбиэтин председателинэн үлэлиир, онтон Намнааҕы спортсэбиэт, «Урожай» уопастыба председателинэн бэрт таһаарылаахтык, айымньылаахтык, инициативалаахтык үлэлиир, спорт араас көрүнгүнэн сөргүтэр, үгүс күрэхтэри тэрийэр. Оччотооҕу партия райкомун секретара В. Е. Колмогоров көмөтө улаханна, бэйэтэ күрэхтэһиһилэри биһирээн көрөрө, эдэрдэри спордунан дьарыктанын диир элэ-была тылын этэрэ. Спорду сайыннарыыга үтүөлэрэ остуолга ууруллар медалынан, элбэх грамоталарынан бэлитэммитэ.

1971 с. милиция органнарын кадрьан бөөрөгөтүү боппуруоһа күөдүйүбүтэ. Геннадий Петрович Черноградскайы Намна уаҥастык инспекторунан аһыыллар. 1972 с. Владивостокка анал курска үөрэнэр уонна 1991 с. хабан, участкайынан младшай сержантан старшай офицерга — майорга тийэ сулууспа кирилизин дабайар. Үтүө суобастаах үлэтин иһин 1989 с. ССРС Ис дьыалаларга Министрин бирикээһинэн «ССРС милициятын үтүөлээх участкай инспектора» знагынан, «Эңкилэ суох сулууспатын иһин» 1, 2, 3 степеннээх, «Үлэ ветерана» уонна биэс юбилейнай медалларын, үгүс грамоталарынан наҕараадаламмыта.

Ырыаҕа ылланарын курдук, милиция үлэтэ олус түбүктээх, түүн-күнүс мэлдьи бөлөм буолуохтааххын. Геннадий Петрович быһылааннаах сырыыларын туһунан уос номоҕуттан түспэт элбэх кэпсээн баар, буруйу оҕороччулар, уоруйахтары, өлөрүөхсүттэри, күһүлээччилэри ириэнэх суоллары ирдээн, тон суоллары тордо-

он, тараччы тутан ылааччы Журналист Тэрэнтэй Халыев олоҕорон быһыта тардан суруйан турардаах.

Милиция үлэһитэ Черноградскай буруйу арыыыга «мунугар сыттаах» дииллэрэ. Сарсыарда эрдэ туран, хантан самогон, быраага сыта кэлэрин билэрэ, сокуону туора хаампыты чопчу булара. Аһы ууга ылларат, үлэни-хамнаһы, дьыэни-уоту, оҕону-урууну умнубуттары, аһыаҕа суох киһини соргулаах суолга киллэрбитэ, киһили олоҕоролорун кэскиллээбитэ. Психолог бэрдэ, ким туохха «дьоһурдааһын» биэс тарбаһыны билэрэ. 1974 сыллаахха бэс, от ыйдарыгар Көбөкөн участкай балыһатын кылаабынай бырааһа Анна Саввична Жиркованы кытта ууттан 17 өлүгү көтөхпүттэрэ. Аны бэйэ тийиммиттэри бэрийии... Геннадий Петрович 20-тэн тахса сыл түүннэри-күнүстэри, субуотаны, өрөбүлү, бырааһынньыгы билиммэккэ, участкай инспектор түбүктээх үлэтин толорбута. Онуоха Ф. Э. Джерзинскай эппитин курдук «тымны төбө, ыраас илии, төлөннөөх сүрэх» наада этэ. Аны туран туох да транспорт, сибээс средстволара суохтара.

Барыары төһө да оронго сытыардар Геннадий Петрович улуспут, республикабыт олохторун, ис дьыалаҕа тахсар событиелары, Аан дойдуга туох буола турарын интэриһиргиир. Кинини аймахтара, атастара-доҕоттору, бииргэ сулуспалаабыттары умнубаттар, ирэ-хоро кэпсэтэ, аастыты ахтан, астынараллар. Быйыл сайын РФ Генеральной прокуратурун бастаы солбуйааччы В. В. Колмогоров кэлэн барда, санаары түһэримэ, олох иһин охсуе, Күн сырдыга кимизээ барыгыгар баҕалаах диир алҕаата.

Ытыктабыллаах Геннадий Петрович, 60 сааскын томточку туолбукунан итиитик-истигник эрдэлибит, оҕолорун, сизинэриг, кэргэни сылаас тапталларын кынаттанан, атастарыг-доҕоттору, аймах-билэ дьоруун истиг сыһыаннарын угуттанан, хас тахсар күнү сыгыты хараххынан көр, тыаһы, силлиэни-буурҕаны чуор кулдьааххынан иһит.

**Тимофей ОКОНЕШНИКОВ,
Граф Визрэгэ.**

ДЬӨНӨГӨЙ ОЛОХ ИС ХОҔООНУН БАЙЫТАР

Нам улуһугар ат сүүрдүүтэ урут Нэлэгэр бааһынагыгар ытыллылар. Бу кэнники ипподром бааһынагыгар сүөппардары үөрэтэр полигон этэ. Онтон кэнники самолет, вертолет түһэр сирэ. Улуу Кыайы 30 сылын көрсө ипподром тутуллубута.

1937 с. Дьокуускайдааҕы Государственной сылгы завода тэрилтиэр диэри сүүрдүү куруутун ытыллылар. Билигин курдук, ипподром трибунагыттан куолаһааччылары түһүөхтэриттэн кыйыылаах быһаарыллыар диэри, ытыскаар уурбут курдук, көрөн турбаккын, хайа алаас хоннодугтан, хайа эрэ кырдал уһугуттан аттары түһэрэллэр эбит.

Этэ дистанция кэллэ дуо, быһа холоон кэпсэти түмүгүн «мантан маннааха диэри» диир быһаарыллар. Ким урут кэлбит кыйыылаах. Ити үксэ ыҥыра суох сүүрдүүгэ.

Ол эрээри ити кэмгэ диэри Саха сиригэр сылгы төһө күүстээгин, тулуурдааһын билигэ күрэхтэһилэр балаҕа ытыллыбыттара биллэр.

Нам улуһуттан Суздалов «Элэмэс» диир ата 90 км сири 4,5 чаас, Мэнгэ-Хаҥаластан Слепцов «Лука» диир ата кыһынгы суолунан Өлүөхүмэттэн Дьокуускайга диэри 650 км 3,5 күнүнэн, Бараш-

ков «Күөл Элэмэһэ» Бодойботтон Дьокуускайга диэри 1300 км сири 8,5 күнүнэн кэлбиттэрин туһунан М. Ф. Слепцов агроном кэпсээниттэн ученай-зоотехник, сэрйи ветерана Иван Николаевич Васильев үчүгэй матырыйаалы хаалларбыт.

Ипподром тутулуоугуттан Аан дойдутаары ат сүүрдүү көрдөбүллэригэр эппиэттиир дистанциялар олохтоммуттара: 800 м, 1200, 3200, 4800. Уонна 7000 м.

1938 с. Нам оройуонун Буденнай аатынан колхоза «Хаҥалас» 8 саастаах тураҕас атыра 1600 м 2 мүн. 20 сөк., 3200 м 5 мүн. 13 сөк. кэлэн, ипподромга бастаы улахан ситиһиллэммитэ, онтон кэлин бары дистанцияларга рекордар олохтонон, тупсарыллан барбыттара.

1951 сыл балаҕан ыйын 30 күнүгэр Госплемрассадник ипподромугар күнүктээн сүүрдүү ытыллыбыта. Аттар Дьокуускай — Табаҕа маршруту 6 төгүл эргийэн, 3000 км барыахтаахтара. Ити сырыыга И. И. Шарин сүүрдээччилээх Нам оройуонун Ленин аатынан колхоз «Тыһаарка» диир ата 19 чааска 254 км 900 м. кэлэн, үһүс, эмиэ ити колхоз сүүрдүгэ «Тыныра» 20 чаас 30 мүн. 239 км 400 м кэлэн, 4-с миэстэҕэ тиксипиттэр.

Дьоһуннаах күрэхтэһиһилэр таһаҕаһы тардыыга ытыллыбытта-

ра. Намтан Ленин аатынан колхоз «Амурье» диир атыра сыарҕанан 6460 кг тардан, иккис миэстэлэммитэ — үрдүк ситиһин. Биһиги биир дойдулаахпыт, Россия үтүөлээх зоотехника, сахалартан сылгыга бастаы үрдүк үөрэхтээх Касьян Афанасьевич Степанов ити атынан кизн туттара, махтана ахтара.

Кини сэхэниэн 1800 сыллар бүтүүлэрин саҕана Түбэҕэ Захаровтарга чакырыас, сырдык тураҕас элэмэс дьүһүннээх сылгылар үөскүү сылдыбыттар.

Онтон Октябрскай революция арыый иннинэ 1 Үөдэйгэ Петр Афанасьевич Охлопков — Беллэй, орто бааһынай сылгынан улахан-нык дьарыктаммыт. Сылгылар сүрдээх бөдөҥ, кистэ эбиттэр. Атырдара 500 кг, биллэрэ 400 кг ыйааһынаахтара биллэр, дэ ол да иһин НЭП саҕана көлүүргэ бэркэ туттулуубуттар. Уксун 1 Үөдэйинэн, 1 Хомуустааһын, Хамаҕаттан тарҕаммыттар.

Дьөнөгөй оҕото баракхан көрөн-истэн дьэргэлдэйтэн, быһыыта-таһаата тупсаҕайынан тыа сириин киһитин олохун ситэрэр, ис хоһоонун байытар.

**Февронья УШНИЦКАЯ,
селькорр., Салбаг олохтооро**

Спорт — дьулуур, спорт — тулууру

ХАПСАҔАЙ ФЕСТИВАЛА БУОЛЛА

Соторутааҕыта улуус киинигэр республика государственнай суверенитетын Декларацията ылыллыбыта 10 сыла туолуутугар аналаах хапсаҕайга фестиваль буолан ааста. Оҕолорго, улахан дьонго, ветеранарга диэн ааттаан үс бөлөххө арахан хамаанданан күрэхтэниигэ уопсайа 12 нэһиликтэн 120 спортсмен кэлэн күрэхтэстэ.

Толору састааптаах хамаандаах Партизан нэһилиэгэ бастакы, I Хомуустаах иккис миэстэ буоланнар «Северторг» генеральной директора С.Н. Степанов туруорбут сыаналаах бириистэрин холодьник уонна өгнөөх телевизор ылылар. Үһүс миэстэҕэ тиксибит Нам селотун хамаандата ЗАО «Колми-96» генеральной директора Н.И. Румянцева олохтообут бириистин — музыкальнай киини ылла.

Республика хапсаҕай тустуугар федерациятын вице-прези-

денэ П.П. Юмшанов анал бириистэри туттарда. Итилэри «Түһүлгэ бастын хапсаҕайдыга» диэн ааты Хатырыктан Василий Собакин уонна «Саамай ара саастаах хапсаҕайдыт» диэни Партизантан Михаил Иванов ыллылар.

Абсолютнай хапсыһыларга 15 киини кэннигэр хаалларбыт хапсаҕайга спорт маастара, оҕо спортивнай оскуолатын тренерэ Семен Чердонов эрэллээхтик бастаата. Кииниэхэ «Век» бааһынай хаһаайыстыбатын директора В. Винокуров иккис миэстэлээх эрэсинкэ тыһыны туттарда.

Күрэхтэһии кэнниттэн Партизан хапсаҕайдыттары хамаандата бириискэ ылбыт холодьниктары бэйэлэрин детсадтарыгар бэлэх биэрэллэрин туһунан иһитиннэрибитин дохсун ытыс тыаһынан эбэрдэлэтилер. Оттон I хомуустаахтар өгнөөх телевизордарын өр сылларга спортивнай саала ди-

ректорынан үлэлээбит А.М. Софроновка бэлэхтиллэрин биллэрдилэр. Намнар музыкальнай киини улуус спортивнай оскуолатыгар биэрэллэрин туһунан этиилэрэ истинник эбэрдэлэннэ.

Алтынньы 6-7 күннэригэр Дьокуускайга көгүл тустууга Олимпийскай эрэл үчилищены иккис аһаҕас күрэхтэһиигэ буолан ааста. Күрэхтэһиигэ Амматтан, Мэңэ-Хангаластан, Орто Халыматтан, Дьокуускайтан барыта 115 бөгөс туһуна. Биһиги улуустан 10 киһи киирэн туһунна.

69 кг. диэри ыйааһыныга биһиги уолбут Гая Слещов үһүс, итинтэ үөһэ ыйааһыныга тустубут Сения Новгородов эмиз үһүс миэстэлэри ыллылар. Үс уолбут төрдүс миэстэҕэ табыстылар.

К. ПАВЛОВ,
оҕо спортивнай оскуолатын ыстаарсай тренерэ

Шүрэх тыллар

Таптыыр арабытын, эһэ-битин «ССРС милициятын үтүөлээх участковой инспекторын» ЧЕРНОГРАДСКАЙ ГЕННАДИЙ ПЕТРОВИЧЫ 60 сааскын туолар үөрүүлээх күнүнүн ис сүрэхпититтэн эбэрдэлибит!

Эн кыһынгы тымыһыга, сайынгы куйааска, түүнүкүнүһүн, өрөбүлү өрөбүл диэн аахсыбаккаҕын Нам селотунан Түбэнэн Арбынга тийэ соҕордуун сүүрбэттэн тахса сыл үлэлээгин элбэх ахсааннаах буруу оноруулары арийан улуус общественнай бэрээдэгин харыстааһыныга үлэлээн кэлбитин.

Билигин төһө да ыалдьан сыттаргың сиэннэриң, оҕолорун махталынан, Эйигинниин алтыһар күндү доҕотторун ытыктабылларын сылаанынан нус-хас, санааҕын түһэрбэккэ олорорго баҕрабын.

Оҕолорго, сиэннэриң, кэргэниң

УБААСТАБЫЛЛААХ ЕВСЕЕВА СОФЬЯ ДМИТРИЕВНА!
Эйигин үйэ анардаах үбүлүөйүңүн Партизан нэһилигин общественноһа итиитик-истинник эбэрдэлибит. Дьонун иннигэр көмөгү, кыһамыһың иһин махтанабыт! Баҕарабыт доруобуйаны, олоххор дьолусоргуну.

Эбэрдэни кытта нэһилиэк общественноһа

БИЛЭРИИЛЭР РЕКЛАМА

ДУОБАТЧЫТТАР ИСТИЛЭРИГЭР!
Алтынньы 14-15 күннэригэр Нам селотунгар дуобат дьэиэтигэр сарсыарда 10 чаастан нуучча дуобатыгар Егор Эверстов кэриэһигэр классификационнай турнир буолар.

Турнир швейцарскай системанан ытыллар, 9 туур оонньонор. Баҕалаахтар бары кытталлар.

Дуобат федерацията

Намскому управлению ЖКХ требуются на работу:

1. Заведующая подсобного хозяйства по содержанию домашних птиц. Оклад 1000 (одна тысяча рублей).

Требования: образование по специальности зоотехния или ветеринария.

2. Рабочий подсобного хозяйства. Оклад 760 (семьсот шестьдесят) рублей.

Ыанар ынах атыылыбын эбэтэр атастаһабын. Тел. 23-1-82.

Аан дойдутаагы кырдыаҕастар күннэригэр ытыллар саахымакка күрэхтэһии алтынньы 13 күнүгэр сарсыарда 10 чаастан оҕо спортивнай оскуолатыгар буолар. Күрэхтэһиигэ активнайдык кыттаргытыгар көрдөһөбүт.

Улуустаагы спорт комитета

«Соболоох» бааһынай хаһаайыстыбатын бэчээтэ, 02.03.2000 с. бэрилдибит ИИН 141700037969 14 № 0022599 сибидиэтэлиститэ, чековая киинискитэ № 728851-728875 сүпүттэрин дьинэ суогунаан ааҕарга.

Биригэ үөрэнэр доҕорбутугар Саша Дьяконова, кини төрөппүттэригэр, аймактарыгар таптыыр быраата, уоллара	ВОЛОДЯ хохолтолоохтук, соһуччу өлбүтүнэн диринг кутурбаммытын тизирдэбит. 11 «а» кылаас үөрэнээччилэрэ, төрөппүттэрэ, кылаас салайааччыта
Таптыыр быраалпытыгар, убайытыгар Александр Федоровичка, сангаспытыгар Таисия Галиновнага, оҕолоругар тапталаах уоллара, быраата, убайдарыгар	ВОЛОДЯ соһумардык, хохолтолоохтук өлбүтүгэр диринг кутурбаммытын тизирдэбит. Дьяконовтар, Свинобоветтар, Новгородовтар, Жирковтар
Күндү быраалпытыгар Александр Федоровичка, кийипитигэр Таисия Галиновнага, кинилэр дьинэ кэргэттэригэр тапталаах уоллара	ВОЛОДЯ эдэр сааһыгар хохолтолоохтук күн сириттэн барбытынан диринг кутурбаммытын тизирдэбит. Корякиннар, Поповтар
Убаастыыр убайытыгар Александр Федоровичка, сангаспытыгар Таисия Галиновнага, оҕолоругар тапталаах уоллара, быраата, убайдарыгар	ВОЛОДЯ хохолтолоохтук өлбүтүгэр диринг кутурбаммытын тизирдэбит. Корякиннар, Бетонскаядар, Парниковтар
Биригэ үөрэммит доҕорбутугар Дьяконов Александр Федоровичка, кэргэнигэр Таисия Галиновнага, биригэ төрөбүттэригэр тапталаах оҕолоро, убайдарыгар, дьүөгэбитигэр Новгородова Любовь Федоровнага сиэн быраата оскуола үөрэнээччигэ	ДЬЯКОНОВ Володя хохолтолоохтук өлбүтүнэн диринг кутурбаммытын биллэрэбит. Хатырык оскуолатыгар биригэ үөрэммиттэр
Күндү дьүөгэбитигэр, табаарыстарытыгар, үөрөппит оҕолорбор Таисия уонна Александр Дьяконовтарга, уоллартыгар Сашага, Стасикка, Ньургунга, Айаанга уонна Айаалга кинилэр тапталаах уоллара, бырааттара, убайдарыгар	ВОЛОДЯ күн сириттэн хохолтолоохтук барбытынан диринг кутурбаммытын тизирдэбит. Хатырык орто оскуолатын 1982 с. бүтэрбиттэр, кылаас салайааччыта Анна Еремеевна
Биригэ үөрэммит Таисия Галиновнага, Александр Федоровичка тапталаах оҕолоро	ДЬЯКОНОВ Володя хохолтолоохтук өлбүтүнэн диринг кутурбаммытын тизирдэбит. Хатырык орто оскуолатын 1982 с. выпускниктара, кылаас салайааччыта Иванова А.Е.
Хатырык нэһилиэгин дьаһалтата, общественноһа, «Кэрэчээн» детсад, М.К. Аммосов аатынан орто оскуола коллективтара Таисия Галиновна, Александр Федорович Дьяконовтарга тапталаах оҕолоро	ДЬЯКОНОВ Володя хохолтолоохтук күн сириттэн барбытынан диринг кутурбаммытын тизирдэллэр.
Биригэ үөрэммит табаарыспыт Хатырык орто оскуолатын 9-с кылааһын үөрэнээччигэ	ДЬЯКОНОВ Володя хохолтолоохтук өлбүтүнэн төрөппүттэригэр Таисия Галиновнага, Александр Федоровичка, убайыгар, бырааттарыгар диринг кутурбаммытын тизирдэбит. Кылаас салайааччыта Людмила Александровна, биригэ үөрэммит оҕолоро, төрөппүттэр
Улуустаагы киин баһыһа коллектива, администрацията, профсоюзнай тэрилтэтэ, Хатырык участковой баһыһата үлэ ветерана, пенсионерка Слещова Софья Петровнага сиэнэ, медсестра Босикова Галина Галиновнага, повар Васильева Тамара Галиновнага, санитарка Слещова Наталья Галиновнага, лаборантка Дьяконова Вия Николаевнага бырааттара, Хатырык орто оскуолатын 9-с кылааһын үөрэнээччигэ	ДЬЯКОНОВ Володя хохолтолоохтук өлбүтүнэн диринг кутурбаммытын тизирдэллэр.
Улуспо сабиэтэ, бырабыланыһата, профсоюз олохтоох комитеттэ Түбэ хлебопекарнятын сибидиэссэйэ Дьяконова Мария Афанасьевнага уонна кэргэнигэр Николай Дыгиновичка кинилэр тапталаах сиэннэрэ	МАШЕНЬКА эмискэ ыарахан ыарыһтан өлбүтүнэн диринг кутурбаммытын тизирдэллэр.
Түбэ нэһилиэгин дьаһалтата, общественноһа Дьокуускайдаагы медколледж студентката Лена Дьяконовага, кини дьинэ кэргэнигэр тапталаах кыыстарыгар, Түбэ бэкээринин сибидиэссэйэ Дьяконова Мария Афанасьевнага, Николай Дыгиновичка, кинилэр бары аймактарыгар Пестряковтарга, Дьяконовтарга кинилэр тапталаах сиэннэрэ	МАШЕНЬКА эмискэ ыарахан ыарыһа ыалдьан өлбүтүнэн диринг кутурбаммытын тизирдэр.

КЭСКИЛЛЭЭХ ОҕОЛОР БАЯЛЛАР

Алтынньы 7-8 күннэригэр спортивнай оскуолага улуус үөрэнээччилэрин ортотугар саахымакка саастарынан бастыыр иһин күрэхтэһиилэр буолан аастылар. Барыта 47 оҕо кыттыһыны ылла. Түмүк саастарынан манньк буолла:

10-гар диэри саастаахтарга чемпион аатын Намнаагы бастакы сүһүөх оскуола 3-с кылааһын үөрэнээччигэ Миша Рыкунов ылла (утарылаһааччыларын барыларын кыайан 11 очкуну хомуйда); иккис миэстэҕэ 9 очколаах Ньургун Винокуров (Нам 2-с оскуолатын 2 кыл.) табыста; эмиз итичэ очколаах эрэри коэффициентинэн хотторон Руслан Окорочов үһүс буолла.

12-гэр диэри саастаахтарга эмиз утарсааччыларын барыларын хоппут 9 очколаах Руслан Сивцев чемпионунан буолла. Иккис миэстэни Нам 2-с оскуолатын 5-с кыл. үөрэнээччигэ Ира Белоусова ылла, киини кытта тэн очколаах

Настя Кулаковская үһүс буолла.

14-гэр диэри саастаахтарга 12-тан 10,5 очкуну хомуйбут маназия 7 кыл. үөрэнээччигэ Баишев Максим кыайылыларынан буолла. Иккис миэстэҕэ Люба Нестерева, онтон үһүскэ Денис Ноговицын табыстылар.

16-гар диэри саастаахтарга чемпионунан Нам 1-кы оскуолатын 5 кыл. үөрэнээччигэ Вова Макаров буолла. Киини утарсааччыларын барытын хотон 11 очколанна. Маназия 8-с кылааһын үөрэнээччигэ Саша Лукин иккис ылла, оттон Вана Архипов үһүскэ табыста.

Кыайылылаахтар дипломнарынан уонна бириистэринэн бэлэстэннилэр. Итинэн бэргэһэ Дьокуускайга сағаламмыт республикага бастыыр иһин күрэхтэһиигэ кыттар быраабы ыллылар.

Түмүкпэр маннькы баҕарыам этэ. Билигин оҕону толкуйдуур дьоруун сайыннарыыга, характерын, дьиссилиинизин ода, сай-

ыннарыыга саахымат сүдү оруолун ким да мөккүспэт. Онон улуус оскуолаларыгар үксүлэригэр кэриэтэ саахымат куруһуоктарын тэрийээххэ, элбэхтик күрэхтэһиилэри ытыһаха наада. Билигин аңардас спортивнай оскуола эр дьарыктаннахтарынан курдук сыһа өй-санаа үөскээн турар. Быйыл интернат аһылларынан сибээстэн дьобурдаах үөрэнээччилэри ытан үөрэттэри тэриллээхтэх. Биһиги испитинэн билигин хайа да нэһилиэккэ филиал тэриллээхтэ турар. Соторутааҕы диэри филиалбыт үлэлээбит Хамаҕаттатыттан биэр да оҕо кэлэн бу күрэхтэһиигэ кыттыбата, Хата ол оннугар I Хомуустаахтан 5 оҕону арҕалан кытыннарбытын иһин физрук А. Ушницкайга махтабытын биллэрэбит. Бары физкультура учууталлара кини курдук болромтолоох буолалларыгар баҕарыа этибит.

Николай АЛЕКСЕЕВ,
Спортивнай оскуола тренерэ

Күн-дьыл КҮНҮЧҮ БҮЖҮЧҮТЭР

Быйыл күһүн ааспыт күһүннэрдээбэр үгүс улуустарга арыый эрдэ тымыһыа диэн сибидиэлибин. Өрүс уута ааспыт күһүнгүлэрдээбэр ачаатаҕына, кыдымаах эрдэ кириэбэ. Саха сирин үрдүнэн улуустарга барыбытыгар алтынньы сэттэтин дикиттэн хоту, илин улуустарга улаханлык хаардаталыан сөп.

Бокуруоптан - алтынньы 14 күнүттэн халлаан тымыһыа, онтон сотору Дьокуускайынан, биһиги дикитинэн олохтоох хаарбыт түһүбэ. Улуустарга барыларыгар даҕаны халлаан Мэхээлэйлэп таңара (сэттинньи 22 күнэ) иннигэр лаппа тымыһыа, киин улуустарга былырынычгытааҕар тымыһы кыһын кэлиэ, хаар чараас буолуо диэн сабадалыбын. Өлүөнэ өрүс сүннүөнэн муус халыҥнык

тонгооҕа, оччоҕо өрүстэргэ муус харыылаһа үөскүүр кутталаахтар.

Эһил итин, кураан сайынга от үчүгэйдик үүнүөн сөп. Аһыга үөскээбэт, бурдук өлгөмнүк үүнүбэ. Эрдэтэни хаһын суох, сир астары үчүгэйдик үүнүөхтэрэ. Кыобах үөскүүрө сағаланыа, улардар, куруппааскылар, бочугурастар хойдуохтара. Саһыллар, бэлэрдэр, кыыллар, кырынаастар, солондолор, тингнэр булду батыһаннар дэлэйиэхтэрэ.

Н. МАКСИМОВ,
74 саастаах,
Мэңэ-Ханалас, Төнүкү

ТҮҮЛЭЭХ УЛЛУҔАХТАР КҮННЭЭН-КҮӨНӨХТЭЭН ЭРИН. АНЬЫҔЫТЫН-ХАРАҔЫТЫН ААР ТОЙОН ТАҔАРА КӨРӨН ТУРАР

02.10.2000 с. Кыһыл Дэрэбинэ таһыгар электролиния 5 остуолбатын «уларсан» барыттар. Хара тыа маһа бараннага дуу.
Эмиз ити күн Даадарга 3000 солк. сыаналаах дыахтар омуок оҕоһуута саппуоскатын түүлээх уллуҥах уоран, харытыттан харбатта, урут хаста да сууттаммыт ураанхай эбит.
03.10.2000 с. Биллибэт баҕайылар түннүгүнэн киирэн, инбэлииттэр дьизэлэрин киоскаттан аһыүлү уордулар. Илиилэрэ да тардыбат сатаналар.
04.10.2000 с. Түүнүгү харананан харахаммыт адьарайдар түннүгүнэн киирэн, «Гранд» маҕа-

һынтан 1500 солк. арыҕыны кыбынан дуу, сүгэн дуу бардылар.
Эмиз ити күн кырбанан, Аппаны олохтооҕо балыһаҕа киирдэ.
05.10.2000 с. Маймаҕа олохтоодуттан «ыйытыта» суох бензоэрибинин, 20 литр бензинин көтүтүлэр.
Эмиз итин күн Модукка Николаевы кырбаатылар.
06.10.2000 с. Үөдэйгэ Соловьев уонна Зырянов икки саастаах тыһаҕаһы өлөрбүттэрин туһунан информация киирдэ. Сизри гыммытара дуу, эргинэргэ санаммытара дуу.
07.10.2000 с. Мухин Т-16 трактора 05.10.2000 с. түгнэстибит.

08.10.2000 с. Хатырык орто оскуолатын 9 кылааһын үөрэнээччитин өлүгэ Барылас учаастагар көһүнэ, тоҕмут.
Баларга барыларыгар бэрэбиэркэ ытыллар.
Алкоһолы утары законодательствоны кэһэн, 25 киһи арҕалыһына. Кыра күлүгэниститибэ 8 киһи түбөстө. ГИВДД линиятынан 27 киһи чуолкайданна, онтон 5-нэ итириктэр, ыстарааптыыр сиргэ 1 техника туруорулуна, суол быһылаана 1 бэлиэтэннэ, болдьор ааспыт документалаах 1 саа былдьанна.
Докумуона суох 30 литр арыгы тутулуна.
1 №-дээх постка «Улуснаб» МУП-тан уратылар бары табыстылар. Предприятиелар ДНД-нан дьуһуурустубаларыгар Сбербанк уонна НЦЭН коллективтара сылдыбатылар. Бэрээдэги, сокуоннаһы араҕаччылааһыны барытын милицияга сэлээннибит дуу.

РЕДАКТОР В.Г.КАСЬЯНОВ ОТДЕЛЛАР: информация, сурук, төрүт культура, иллюстрация уонна реклама (секретариат) — 21496; бухгалтерия — 21332; факс — 21332; «НАМ» ТРК — 21632; редакция издательской система — 21141	Төрийөн таһаарааччылар: СР Правительствота, Нам улууһун дьаһалтата, редакция коллектива. Маассабай информация средстволарын туһунан РФ Сокуоннарын тутуууну хонтуруоллуур уонна регистрациальныр РФ бэчээккэ Госкомитетын СР региональной управлениетыгар регистрациальмыт нүөмэрэ — Я 0085.	Талылына уонна таңылына «Эгсиэли» хаһыат редакциянай-издательскай систематыгар. Хаһыат Дьокуускайга «Сахаполиграфиздат» НИПК бэчээттэннэ, Орджоникидзе уул. 38. Формата А3. Кээмэйэ 1,0 бэчээт. лис. Индекс — 54889. Тираһа — 2078. Бэчээккэ илии баттанна — 12:00 ч. 11.10.2000 Сакааһын №-рэ — 117
	Сурукаа ааккытын-суолугутун, үлэүгитин, дьизэит аадырыһын чопчу ыйыҥ. Автор этэрэ хаһыат санаатыныҥ мэлдьи биэр буолбат. “ЭНСИЭЛИ” - Нам улууһун хаһыата. 678380, Саха Республиката, Нам с., Октябрьскай уул. 1. E-mail: editor62@sakha.ru	